

פרשת בְּחִקְתִּי

צִוְיֵנוּ תַעֲשֶׂה לַתּוֹרָה – בְּחֻקֵי תִי

אם בְּחֻקֵי תַלְכּוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשַׁמְרוּ – האם חוקות אינן מצוות?

השבת נקרא ב"ה בפרשת בְּחֻקֵי, החותמת את ספר ויקרא. פרשת בְּחֻקֵי, פותחת בתנאי קצר ופשוט, המובא כולו בפסוק הראשון של הפרשה, "אם בְּחֻקֵי תַלְכּוּ וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשַׁמְרוּ וְעִשִׂיתֶם אֹתָם". מייד לאחריו, מביטיח הקב"ה רוב טובה לעם ישראל, אם אך יעמדו בתנאים שהציב להם. דא עקא, שהתנאי אינו כל כך ברור. עד כמה שידוע לנו החוקות או החוקים הם חלק מכלל המצוות. ואם כוונת הכתוב היא שנקפיד על שמירתם ועשייתם, הרי זו דרישה מיותרת שהרי היא כלולה בדרישה הבאה "וְאֵת מִצְוֹתֵי תְשַׁמְרוּ וְעִשִׂיתֶם אֹתָם"? לכן מפרש רש"י את צמד המילים "בְּחֻקֵי תַלְכּוּ" – כציווי נוסף, "שתהיו עמלים בתורה". ואם הקב"ה נוקט מטבע-לשון זו דווקא, כדי לומר לנו שעלינו לעמול ולהתייגע בלימוד התורה, משמע שעלינו לעשות זאת באופן מיוחד של "בְּחֻקֵי". מה המיוחד במתכונת זו של לימוד התורה, ומדוע נכרכה בפעולה של הליכה דוקא, ולא בלימוד או בעשייה?

רש"י של המילה 'בְּחֻקֵי' הינו ח.ק.ק, ומשמעותו הראשונית חקיקה, חריתה (חריטה). הדרך הפשוטה והקלה, לקביעה של אותיות על גבי מצע של קלף, עץ, אבן וכיו"ב, היא ע"י כתיבה או ע"י הדבקת אותיות מוכנות מראש. אך כאשר מדובר במצע קשיח, כמו אבן, ניתן גם לחקוק את האותיות, לחרות אותן באבן עצמה, באמצעות פטיש ואזמל.

כאשר סופר סת"ם, כותב בדיו פרשיות על גבי קלף, האותיות "מיתוספות" לקלף, וכאשר הדיו מתייבש הן נדבקות אליו, ובכך הן כמו מתאחדות עם הקלף. אך למעשה, האותיות אינן חלק ממנו. עדיין קיימת האפשרות שלאורך השנים, יתקלף חלק מהדיו, או יתלחח ויאבד את צורת האות, ואז הכתב ייפסל. מסיבה זו אכן מקובל, אחת למספר שנים, לפתוח את בתי המזוזות ואת בתי התפילין, ולבדוק מחדש את הפרשיות הכתובות בהם. לעומת זאת, כאשר חוקקים אותיות, על גבי לוח שיש טבעי למשל, הרי לא זו בלבד שאין מדובר בהוספה של חומר, אלא דוקא בגריעה והחסרה מהשיש. האותיות, והחומר עליו הן נחלקו, הם דבר אחד ממש, מבלי שניתן להפריד ביניהן. על דרך פנימיות, ניתן לראות את האותיות החקוקות, כאילו היו שם גם קודם לכן, מאז ומתמיד, נסתרות בתוך החומר. ובעצם, כל מה שעשינו ע"י פעולת החקיקה, זה הסרת שכבת החומר שכיסתה עליהן והסתירה אותן, ובכך הבאנו לגילויין.

בדומה, מסביר אדמו"ר הזקן, מתבקש היהודי ללמוד תורה "בְּחֻקֵי", דהיינו לקשר עצמו עם התורה ולהתאחד איתה, עד שהוא והתורה יהפכו למציאות אחת, שאינה ניתנת לפירוד, כמו שהאותיות החקוקות באבן אין להן קיום בפני עצמן, אלא רק כשהן חקוקות. וכדי להגיע למצב זה, עלינו לעמול בדברי התורה עד שיהיו חקוקים בנפשנו. עלינו להטביע בתוכנו את התורה כחותם, עד שתהפוך לטבע שלנו (מתן צורה חדשה לחומר שלנו, צורה הטבועה בו).

ומוסיף "בעל התניא" ואומר, שצמד המילים "בְּחֻקֵי תַלְכּוּ" מייצג, מלבד היגיעה והעמל שהזכרנו, גם את השכר שיינתן בעבורם. המלאכים מכונים גם "עומדים", כי אינם יכולים לעלות ברמת הקדושה, והם כמו "תקועים" כל הזמן באותה רמה, מפני שאין להם זכות בחירה. היהודי לעומת זאת נברא כמי שיכול גם "להלך", כלומר להתקדם ולעלות במעלות הקדושה וההתקשרות לבורא. ולכך כמו רומז הכתוב: "אם בְּחֻקֵי תַלְכּוּ!" כלומר שכאשר היהודי עמל בתורה באופן של חקיקה, ע"י הסרה של קליפות ומסכים, אזי מובטח לו השכר, הוא יימצא תמיד במצב של הליכה.

אם בְּחֻקֵי תַלְכּוּ – כיצד מהלכים בחוקות?

בעולם הגשמי, אנו מודדים קירבה בין שני גופים, ביחידות מידה מְטְרִיּוֹת ואחרות. ככל שהמרחק הפיזי קטן יותר, כך הקירבה גדולה יותר. במימד הרוחני לעומת זאת, אין משמעות למרחק הפיזי, ושני אנשים "מתקרבים" זה לזה, ככל שמספר התכונות המשותפות לשניהם, גדל והולך. כלומר, ככל שהם דומים יותר במידותיהם, בדעותיהם, בעקרונותיהם ובהתנהגותם, כך הקירבה ביניהם גדולה יותר. לכן, אם רוצים אנו להתקרב אל הקב"ה, עלינו להידמות לו. כדי להעניק לנו את זכות הבחירה, ברא הקב"ה את האדם משני יסודות הפכיים לכאורה: "וַיִּצְרֶה אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה", היסוד הדומם, הנמוך והחומרי כל כך, מחד. ואל תוך היסוד הזה, "וַיִּפַּח בְּאַפִּי נְשֵׁמַת חַיִּים", הקב"ה נופח מתוכו, את היסוד הרוחני, את הנשמה, היסוד האלוקי הנשגב, מאידך. עם צירוף כזה של חומר ורוח, יכול כל-אחד מאיתנו לנטות לעברו של כל אחד מהיסודות, מהם הוא מורכב. על דרך המשל, ניתן להזכיר שיש ילדים הדומים באופן קיצוני לאבא, יש הדומים רק לאמא, ויש "צירופים" משני ההורים.

לכן קרוי היהודי 'אדם'. כי מצד אחד, הוא נלקח "מִן הָאֲדָמָה", על כל היצריות והנומך הרוחני שבה. מאידך, מקנן באדם גם הרצון ההפוך, להגביה ברוחניות ובקדושה, מלשון "אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן". וכיצד ניתן להידמות אל הקב"ה, כאשר אין אנו רשאים לדמות אותו כלל, וכאשר אין לנו בו כל השגה?! על כך כמו משיב הפסוק ברמז, "אם בְּחֻקֵי תַלְכּוּ",

דהיינו, אם **תחקו** אותי, את מדותי (משורש **ח.ק.ה**). **התחקו** ולכו אחרי העקבות שכמו הטבעתי בעבורכם בתורה הקדושה, כי העקבות מוליכים אלי ומקרבים אתכם אלי. ואכן מורים לנו חז"ל לדבוק במידותיו של הקב"ה: "מה הוא רחום, אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון".

אנו יכולים לראות שהקב"ה מוסיף ורומז לנו על הדרך הנכונה לחקותו, גם בהקשר זה. על לוחות-הברית הראשונים, מספרת לנו התורה, "והמכתב מכתב אלקים הוא **חרות** על הלחות". כיצד נכון לקבל את התורה? כאשר אנו **חורתיים** אותה על לוח לבנו. והרי עשרת הדברות היו לא רק חקוקות בעומק סביר, אלא מדובר ב-**"לחת כתבים משני עברייהם מזה ומזה הם כתבים"**? וכפי שמסביר המדרש, החקיקה עברה מצד אחד של הלוח, אל צידו השני. לכן, לא די בכך שנחקוק את התורה על לוח לבנו. התורה אינה מתייחסת רק לצד החיצוני שלנו או רק לחלק הקדמי שלנו, לא רק לשכלנו או רק לרגשותינו. ע"י **חקיקה** נכונה של התורה בתוכנו, התורה אמורה כמו "לפלח" את כל **עצמותנו**, כולל עצמותינו הקשות. יש להחדיר בעצמנו את התורה עד לעצמות הפנימיות, ואף מעבר להן. וזכה דוד המלך למדרגה בה יכול היה לומר, "כל **עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך**". אם נהיה עמלים בתורה ברמה כזו, יהיו כל "איברינו הפנימיים" מתואמים על פי תורה וממילא תיחסנה מאיתנו מחלוקות מיותרות המתעוררות אצלנו כיום, בין מחשבה לרגש למשל.

אם בחקתי ילכו – כיצד מקיימים חוקות?

המצוות שניתנו לנו בתורה, מתחלקות בין השאר, לשלש קבוצות שונות, כפי שאנו מוצאים בשאלתו של הבן החכם (מההגדה), "מה **העדת והחקים והמשפטים** אשר צוה יהוה אלהינו אתכם?". ה"קלות" שבהן – **המשפטים**, מצוות השזורות בהגיון "מעשה חושב", שגם אלמלא הייתה התורה מצווה לקיימן, עשוי הייתי להגיע אליהן בכוחות עצמי, מכוח המחשבה וההיגיון. הקבוצה השנייה – ה"**עדת**" מלשון **עד**, המספר על פרטי אירוע שקרה בעבר, במקום בו לא הייתי נוכח בשעת ההתרחשות. בדומה, מסבירה לנו התורה בחלק מהמצוות, מדוע ניתנה המצוה, וכורכת את הסיבה באירוע שקרה (לדוגמא, "וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת ... כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ..."). ה"קשות" שבהן – **החקים**, "גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה", מצוה שלא ניתן להבין את ההיגיון שבה (כמו מי-חטאת המטהרים את הטמא ומטמאים את הטהור, המזה אותם). זו סיבה נוספת לעמל הנפשי הפנימי, להתגבר על היצר הלוחש לך "מה לאדם נאור כמוך, ולדברים חסרי הגיון מעין זה?!". כאן עליך להשיב לו, שההיגיון אף הוא בגדר נברא, ואם הבורא מצוה אותי לעשות דבר מה, מהו ההיגיון שיכול לעמוד בפניו?

ברור לכל שקל יותר לקיים **עדת ומשפטים**, מכיוון שכאשר אתה מקיים מצוה הגיונית, הנראית לך חשובה ומועילה, אתה מזדהה עם קיומה, ועושה זאת בנפש חפצה. השאלה היא כיצד עלינו להתייחס אל **החקים**, "שאינם מובנים לנו"? אין חולק על כך שעלינו לקיימם, ואפילו מלמדים אותנו שעלינו לקיים את החוקים כאילו היו משפטים. כאשר אתה בא לקיים מצוה שהיא בגדר חוק, עליך לקיים אותה בשמחה ובחפץ לב, כאילו ברור לך על שום מה ולמה?

הגישה החסידית לעומת זאת, נראית כאילו הופכת את הקערה על פיה. לא את החוקים יש לקיים כמשפטים, אלא להיפך, עליך לקיים את כל המשפטים, הנראים לך מובנים ומתקבלים על הדעת, כאילו היו חוקים. "הבנת" המשפטים, אינה אלא אשליה של ה"מבין". אמנם, אפשר שהוא היה מגיע לעשות את מעשה המצוה, גם אלמלא ניתנה משמים, אך לאמתו של דבר, אין האדם יכול לעמוד על דעת קונו, ולהבין את מהות המצוה והשפעתה. כל מה שנראה לו, מזווית הראייה הצרה שלו, הינו כאין וכאפס לעומת מה שאינו רואה. לכן ניתן לראות בציווי "**אם בחקתי ילכו**", מעין רמז לכך, שעלינו להתייחס לכל המצוות כאל **חוקים**, גם אם נדמה לנו שאנו מבינים, מדוע ניתנה המצווה ומה תרומתה. ואם ישאל השואל, והשמחה שבקיום המצוה, מניין? זו אמורה לבוא מהעובדה שאני זוכה לקיים את רצון קוני בקבלת עול פשוטה וללא כל דרישות מוקדמות מצדי.

דבר חסידות

יהודי אחד בא אל אדמו"ר ה"צמח צדק" ואמר לו: ברצוני לתת הרבה צדקה, אך אשתי מונעת זאת ממני. אמר לו הצמח צדק:

ידוע ש'**איש'** הוא **אש-י** [אותן האותיות בסדר שונה], והאות **י'** מורה על צמצום והעלם [האות הזעירה ביותר והפחות "נגישה" מבין האותיות (ממוקמת בראש השורה)]. **אשה**, לעומת זאת, היינו **אש-ה**, והאות ה' מייצגת גילוי והתפשטות [אות "רוחנית", שהגייתה מלווה בהוצאת איר. ובכך כמו מלבה את האש וגורמת להתפשטותה].

דע לך איפוא, שמה שאצל הבעל הוא בצמצום ובהעלם – אצל אשתו הוא כבר בגילוי ובהתפשטות. (מפי השמועה)

שבת שלום ומבורך

||| / |||

אם ברצונך לקבל את הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל hhananv@inter.net.il או לטלפון 052-569-9691.